
Bør vi tenke nytt om selvmordsforebygging?

ANMELDELSER

ERLEND STRAND GARDSJORD

Overlege, Seksjon tidlig psykosebehandling
Oslo universitetssykehus

Heidi Hjelmeland

Selvmondsforebygging

For å kunne forebygge selvmord må vi forstå hva suicidalitet handler om. 432 s. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2022. Pris NOK 599

ISBN 978-82-02-60665-7

Hvorfor går ikke selvmordstallene ned? Er vår tilnærming til forebygging riktig? Dette er noen av spørsmålene forfatteren forsøker å svare på.

Boken kan leses som et kampskrift i debatten om hva som er god selvmordsforebygging. Den er delt i tre deler: I del 1 kritiseres det som omtales som *mainstream* suicidologi, i del 2 gjennomgås funn fra kvalitativ forskning, mens del 3 er viet diskusjon om hva som er god selvmordsforebygging.

Forfatteren mener at vi har et for stort fokus på kartlegging av risikofaktorer i selvmordsforebyggingen og at innsikter fra kvalitative studier er blitt oversett. Særlig angriper hun forskning som viser at de fleste som tar sitt eget liv, har en psykisk lidelse. Forfatteren mener slik forskning forsvarer en biomedisinsk forståelse av selvmord som en direkte konsekvens av psykisk lidelse. Her mistenker jeg at forfatteren tilskriver en del forskere holdninger de ikke nødvendigvis har.

Forfatterens hovedbudskap er at selvmord må forstås i lys av individets kontekst og livshistorie, og dette illustreres med eksempler fra kvalitativ forskning. Det er lett å være enig i denne påstanden, og en bredere forståelse av den enkeltes historie kan nok bli glemt i et psykisk helsevern med stadig økende fokus på diagnostikk og standardisering.

Som leser er jeg likevel ikke overbevist om at det ene utelukker det andre. At brorparten av dem som tar livet sitt fyller kriterier for en psykisk lidelse, kan jo være riktig selv om konteksten er viktig for å forstå hvorfor? Her mener jeg forfatteren kunne vært mindre bastant og heller fokusert på at forståelse av kontekst ofte er sentralt for å forstå utviklingen av psykiske lidelser og ikke minst for å vite hvilke tiltak som bør iverksettes.

Den siste delen er etter min mening den beste. Her oppsummeres de viktigste innsigelsene mot dagens fokus i klinisk arbeid med selvmordsfare, bl.a. hvordan fokus på sjekklistor, kontroll og sikkerhet kan ha uønskede negative konsekvenser. Det er viktig å være klar over dette.

Dessverre holder ikke resten av boken samme nivå. Særlig er den for insisterende, med unødvendige gjentakelser av forfatterens hovedbudskap, og for konfronterende med en noe unyansert holdning til kunnskap generert ved kvantitativ metode. Jeg håper likevel at innholdet i den siste delen når dem som reviderer de nasjonale retningslinjene for selvmordsforebygging.

Publisert: 5. september 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0372

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.